

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ НАЙМЕНУВАНЬ

І.А. Бігдан, канд. екон. наук, доц. (ХІБМ, Харків)

Т.В. Польова, канд. екон. наук (ХДУХТ, Харків)

З метою ідентифікації підприємств у органах державної влади Цивільним кодексом України (ЦКУ) встановлено, що юридична особа повинна мати власне найменування. Таке найменування юридичної особи характеризує самостійного суб'єкта права. Додатково підприємство може мати комерційне найменування, яке є засобом індивідуалізації учасника цивільного обороту на ринку. Як правило, комерційне найменування пов'язано з найменуванням юридичної особи. Вони можуть як співпадати, так і відрізнятися, проте ототожнювати їх не варто.

Одним з недоліків у правовому регулюванні ЦКУ та Господарського кодексу (ГКУ) є відсутність визначення терміна «комерційне найменування». Крім того, у чинному законодавстві України відсутні умови його правової охорони та захисту.

Вважаємо, що комерційне найменування це позначення, що необхідне для вирішення одних суб'єктів господарювання, які виробляють або реалізують товари (надають послуги), від інших та запобігає введенню в оману користувачів відносно їх діяльності. Таким чином, комерційне найменування індивідуалізує суб'єктів господарювання для ідентифікації господарських (комерційних) відносин.

Для захисту прав на комерційне найменування питання його структури є особливо важливим. Це зазвичай проявляється під час зіткнення з правами та торговельні марки.

Аналіз положень нормативно-правових актів України, що стосуються найменування юридичної особи та комерційного найменування, свідчить, що до них встановлюються різні вимоги, зокрема, щодо обов'язковості існування; способу формулювання; інформативності; необхідності реєстрації; моменту виникнення права; кількості об'єктів права; можливості відчуження.

Деякі вчені відносять до складу комерційного найменування розміщені на товарі та його упаковці відомості щодо назви підприємства-виготовлювача, його організаційно-правової форми, форми власності, місця знаходження. Вважаємо що під час розробки комерційного найменування, як результату творчої діяльності, слід дотримуватися вимог інформативності, відмінності та лаконічності.

Зважаючи на призначення комерційного найменування, вважаємо, що у ньому не доцільно зазначати організаційно-правову форму підприємства, бо користувачі практично не звертають на це увагу, а цікавляться його спеціалізацією та репутацією на ринку.

Вимога лаконічності підтверджує, що повна назва підприємства не може бути комерційним найменуванням, бо є занадто масивною для запам'ятовування користувачем. З інформативної точки зору комерційне найменування повинно вказувати на характер діяльності, що дозволяє визначити спеціалізацію суб'єкта господарювання (наприклад, Юридична компанія «Варта»).

Вищевикладене підтверджує численні факти судових суперечок, пов'язаних з комерційними найменуваннями. Необмежена кількість варіантів складу комерційного найменування призводить до труднощів з визначенням предмету правової суперечки.

В Україні право на комерційне найменування діє з моменту його першого використання та охороняється без обов'язкової подачі заявки на нього або реєстрації (ст. 8 Паризької конвенції про охорону промислової власності). Першим використанням можна вважати використання у цивільному обороті. Для запобігання

виникнення суперечливих ситуацій щодо визначення моменту виникнення прав на комерційне найменування деякі науковці (Дорошенко О., Щукіна Є.) пропонують ввести в Україні їх обов'язкову державну реєстрацію. Окрім того, у змісті ст. 159 ГКУ простежується запровадження реєстраційного принципу набуття прав на комерційні найменування. Проте ця норма не узгоджена з положеннями ст. 459 ЦКУ та ст. 8 Паризької конвенції, тому правовий аспект цього питання і досі не врегульовано.

Важлива функція комерційного найменування, яка широко використовується за кордоном і не одержала втілення у чинних кодексах, – можливість надання права на його використання іншим особам, що здійснюється шляхом укладання договору франчайзингу. Проте, в українському законодавстві не передбачена можливість надання права на використання комерційного найменування іншим особам (як це, наприклад, передбачено у ст. 1027 ЦК РФ).

Отже, комерційне найменування – це унікальний ідентифікатор юридичної особи на ринку, розробка якого потребує ретельного підходу. Завдяки успішному та ефективному використанню цей засіб індивідуалізації може мати вартість більшу за весь майновий комплекс підприємства. Недосконалість регулювання правовідносин щодо комерційних найменувань ускладнює ідентифікацію прав на ці об'єкти з метою подальшого відображення в обліку.